

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2010

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Πέμπτη, 20 Μαΐου 2010

8:00 π.μ. – 11:00 π.μ.

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τέσσερα (4) μέρη.
Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(μονάδες 20)

Προκειμένου να κατανοήσουμε την επανάσταση που μπορεί να επιφέρει η εισαγωγή των νέων **τεχνολογιών** στην εκπαίδευση είναι απαραίτητο να ξεκινήσουμε από την επίδραση που έχουν ασκήσει οι τεχνολογίες αυτές στην κοινωνία, την οικονομία, την πολιτική, την ιατρική και άλλους τομείς. Αν **περιοριστούμε**, για χάρη **συντομίας**, μόνο στο ραδιόφωνο και το κασετόφωνο, την τηλεόραση και το βίντεο, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι άλλ **αξαν** τον τρόπο ζωής των μελών των κοινωνιών στις οποίες επικράτησαν πολύ πριν αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση.

Το εκπαιδευτικό μας σύστημα αποτελεί ένα κομμάτι της κοινωνίας και **αντικατοπτρίζει** τις αρχές και τα ιδανικά της. Εντούτοις, δε φαίνεται να ακολουθεί την πρόοδο που έχει συντελεστεί σε αυτή με τον ίδιο ρυθμό. Το μοντέλο διδασκαλίας που βασίζεται στο μοναδικό βιβλίο, το δάσκαλο-αυθεντία και το παραδοσιακό διαγώνισμα αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος που δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά τα μεταπολεμικά χρόνια. Παράλληλα, όμως, δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε ένα πλήθος αλλαγών που σημειώθηκαν σε επίπεδο υποδομών και περιεχομένου στην ελληνική εκπαίδευση.

Οι συνέπειες αυτής της ασυμβατότητας ανάμεσα στην τεχνολογικά αναπτυγμένη κοινωνία και στην προσκολλημένη στο παρελθόν εκπαίδευση μπορεί να **αποβούν** αρνητικές για τους μαθητές. Κάποιοι από αυτούς μεγαλώνουν σε ένα τεχνολογικά αναπτυγμένο περιβάλλον, γεμάτο από ποικίλες και εναλλασσόμενες εικόνες και πηγές πληροφόρησης, με αποτέλεσμα να βρίσκουν το σχολείο βαρετό και ανίκανο να τους εμπνεύσει και να τους ανοίξει νέους ορίζοντες και ενδιαφέροντα. Η πλειοψηφία των παιδιών, όμως, κάνει περιορισμένη ή καθόλου χρήση αυτών των τεχνολογικών επιτευγμάτων. Αν το σχολείο δεν τους παρέχει τρόπους πρόσβασης σε αυτά, τότε θα

χάσουν μια σημαντική ευκαιρία να προετοιμαστούν για την Κοινωνία της Πληροφορίας στην οποία καλούνται να ενταχθούν. **Έτσι, η ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση μπορεί να συντελέσει σε μεγάλο βαθμό στην κατάργηση των ποικίλων ανισοτήτων.**

Για να πραγματοποιηθεί η ενσωμάτωση των τεχνολογιών στην εκπαίδευση **επιβάλλονται** αρκετές αλλαγές. Θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί να ξαναγυρίσουν στα θρανία, για να εκπαιδευτούν στις νέες τεχνολογίες και στους τρόπους αξιοποίησής τους στην τάξη. Αντίστοιχα, πρέπει να προσαρμοστούν και οι μέθοδοι αξιολόγησης του εκπαιδευτικού αποτελέσματος. Η αξιολόγηση αυτή πρέπει να πάψει να είναι μηχανιστική, αλλά να επικεντρώνεται περισσότερο στη διαδικασία μάθησης, στην πορεία του μαθητή προς την κατάκτηση της γνώσης. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαμορφώνεται σε αυτόν του βοηθού που καθοδηγεί, παρατηρεί και επεμβαίνει καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας. Με τον τρόπο αυτό αξιολογείται όχι μόνο η επίδοση του μαθητή, αλλά και η απόδοση του συστήματος.

Οι νέες τεχνολογίες έφεραν επαναστατικές αλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα. Η εξάπλωσή τους επέφερε σε μεγάλο βαθμό την παγκοσμιοποίηση στην αγορά και στην οικονομία. Τα νέα δεδομένα δεν άφησαν **ανεπηρέαστη** τη χώρα μας. Είναι **χρέος** της κοινωνίας να **προσφέρει** στα παιδιά την απαραίτητη εκπαίδευση για να επιβιώσουν, αλλά και να διακριθούν στο τεχνολογικά αναπτυσσόμενο παγκοσμιοποιημένο μέλλον του κόσμου. Η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται σε νέα δεδομένα, να εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες των παιδιών, αλλά και να ανοίγει νέους δρόμους. Επομένως, δεν μπορούμε να αφήσουμε τις νέες γενιές να πορεύονται στο μέλλον με τα δεκανίκια του παρελθόντος.

Κωνσταντίνα Οικονόμου, Νέα Παιδεία, 2004, (διασκευή)

Ερωτήσεις:

A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου (120 λέξεις περίπου).

(μονάδες 8)

A2. (α) Ποιες αλλαγές, σύμφωνα με τη συγγραφέα, επιβάλλεται να πραγματοποιηθούν για να γίνει κατορθωτή η ενσωμάτωση των τεχνολογιών στην εκπαίδευση;

(μονάδες 3)

(β) «Έτσι η ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση μπορεί να συντελέσει σε μεγάλο βαθμό στην κατάργηση των ποικίλων ανισοτήτων».

Να αναπτύξετε την πιο πάνω θέση της συγγραφέα και να αναφέρετε δύο δικούς σας τρόπους με τους οποίους οι νέες τεχνολογίες μπορούν να βοηθήσουν στον περιορισμό των ανισοτήτων στην εκπαίδευση (60-80 λέξεις).

(μονάδες 3)

A3. (α) Να γράψετε **τον τρόπο πειθούς** και **ένα μέσο πειθούς** που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο (Προκειμένου να κατανοήσουμε ... αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση).

Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

(μονάδες 3)

(β) Να γράψετε, αναφέροντας τα σχετικά στοιχεία του κειμένου, τα **δομικά μέρη** της τελευταίας παραγράφου (Οι νέες τεχνολογίες έφεραν ... με τα δεκανίκια του παρελθόντος).

(μονάδες 3)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΛΩΣΣΑ

(μονάδες 10)

B1. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων με μια συνώνυμή της, έτσι ώστε να μην αλλάξει το νόημα των φράσεων ούτε ο γραμματικός τύπος των λέξεων:

αντικατοπτρίζει τις αρχές και τα ιδανικά της

έφεραν επαναστατικές αλλαγές

Είναι χρέος της κοινωνίας να προσφέρει

(μονάδες 3)

B2. Να αναλύσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη:

τεχνολογιών

συντομίας

ανεπηρέαστη

(μονάδες 3)

B3. Να γράψετε (α) ένα παράγωγο ουσιαστικό και (β) ένα παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα:

περιοριστούμε

αποβούν

επιβάλλονται

προσφέρει

(μονάδες 4)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(μονάδες 40)

«Οι νέες τεχνολογίες έφεραν επαναστατικές αλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα».

Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στο περιοδικό του σχολείου σας να αναφερθείτε στη θετική συμβολή των νέων τεχνολογιών στους τομείς της εκπαίδευσης, της οικονομίας και της ιατρικής. **(450-500 λέξεις)**

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που μπορεί να αποκαλύψει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητά σας.

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(μονάδες 30)

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε **σε όλες** τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Δ1. Παντελής Μηχανικός, «Ονήσιλος»

Δίπλα μου ήτανε ο Ονήσιλος
βγαλμένος απ' την ιστορία και το θρύλο
ολοζώντανος.

Αρχιλεβέντης βασιλιάς αυτός
κρατούσε στο χέρι ό,τι του 'χε απομείνει:
ένα καύκαλο
- το δικό του κρανίο -
γεμάτο μέλισσες.

Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος
να μας κεντρίσουν
να μας ξυπνήσουν
να μας φέρουν ένα μήνυμα.

Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος
κι όλες ψοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα
χωρίς τίποτα να νιώσουμε.

Κι όταν το ποδοβολητό των βαρβάρων
έφτασε στη Σαλαμίνα
φρύαξε ο Ονήσιλος.
Άλλο δεν άντεξε.
Άρπαξε το καύκαλό του
και το θρυμμάτισε απάνω στο κεφάλι μου.

Κι έγειρα νεκρός.
Άδοξος, άθλιος,
καταραμένος απ' τον Ονήσιλο.

«Κατάθεση» 1975

Ερωτήσεις:

(α) Στο πιο πάνω ποίημα ο **Ονήσιλος** και οι **μέλισσες** λειτουργούν συμβολικά. Να ερμηνεύσετε τα σύμβολα αυτά.

(μονάδες 4)

(β) Στους στίχους «Κι όταν το ποδοβολητό των βαρβάρων ... και το θρυμμάτισε απάνω στο κεφάλι μου» ο Ονήσιλος παρουσιάζεται να οργίζεται και να ξεσπά. Να εξηγήσετε από πού πηγάζει η αντίδραση αυτή αντλώντας στοιχεία από ολόκληρο το ποίημα.

(μονάδες 4)

(γ) Εκτός από τα σύμβολα ο ποιητής χρησιμοποιεί και άλλα εκφραστικά μέσα. Να γράψετε δύο από αυτά κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 4)

Δ2. I. Ν. Κάσδαγλης, «Σοροκάδα»

Τούτο το πολεμικό είχε έρθει στη Ρόδο για επίσκεψη καλής θελήσεως - κάπως έτσι το λένε, θαρρώ. Το λιμάνι είχε τοιμαστεί για να καλοδεχτεί τους Αμερικάνους. Οι γυναίκες των αξιωματικών είχανε φτάσει απ' την παραμονή, και νιαουρίζανε στα σαλόνια των ξενοδοχείων - αλλόκοτην αίσθηση που σου δίνουν οι Αμερικάνες, σα μαζευτούνε πολλές.

Τα μπαρ ήταν έτοιμα όλα – ο Μπαμπούλας, που γινότανε Black Cat για την περίπτωση, το Rio Grande, το Long John και τ' άλλα. Τα κορίτσια τους ήρθαν απ' τον Περαία μαζί με τις γυναίκες των αξιωματικών, και περιμέναν στις πόρτες τα ναυτάκια που θα ξεμπαρκάραν.

Μόνο που πήρε σοροκάδα τ' απόγιομα. Το λιμάνι άδειασε μονομιάς, οι βάρκες τραβηχτήκανε στη στεριά και τα καΐκια κρυφτήκανε στο φυλαγμένο κόρφο, το Μαντράκι. Δυο τρία βαπόρια που βρέθηκαν, λεβάραν τις άγκυρες και πήγανε στην Ψαροπούλα, από σταβέντο. Μόνο ο Αμερικάνος απόμεινε, φουνταρισμένος αρόδο, όξω απ' το λιμάνι. Σαν κατάλαβαν απ' το Λιμεναρχείο πως δεν το 'χε σκοπό να κουνήσει, του μήνυσαν να φύγει, κι η σοροκάδα δε σήκωνε λεβεντιά.

Ο καπετάνιος κούνησε τους ώμους σαν του τα 'πανε. Το δελτίο καιρού έδειχνε άνεμο εφτά οχτώ μποφόρ, κι οι κανονισμοί του προβλέπανε πως με τέτοιον καιρό έπρεπε να 'ναι φουνταρισμένος με τις δυο άγκυρες, με τόσα κλειδιά καδένα στην καθεμιά. Καλού κακού φουντάρισε δυο κλειδιά παραπάνω, κι επιτέλους αν αγρίευε ο καιρός είχε κι άλλη καδένα. Βάστηξε επιφυλακή το μισό τσούρμο, και τις μηχανές αναμμένες, για να 'χει ατμό.

Δε γινόταν καλύτερη φροντίδα, αλίμονο αν αλλάζαν αραξοβόλι τ' αμερικάνικα πολεμικά, με την κουβέντα ενός ντόπιου λιμενάρχη· τι τους είχαν τους κανονισμούς!

Μόνο που φρεσκάρισε η σοροκάδα, με το σούρουπο. Δουλεύοντας επίμονα, ύπουλα, το μπόντζι ξεκλείδωσε τη μια καδένα, και το καράβι απόμεινε φουνταρισμένο στο 'να σίδερο. Από κει και πέρα, δεν το γλιτώνανε. Βάρεσε συναγερμός, το τσούρμο χίμηξε να μανουβράρει, πού να προφτάσει! Το πολεμικό ξέσυρε σα φρόκαλο το σίδερο, και κόλλησε πάνω στα βράχια του χαμηλού μόλου. Οι Αμερικάνοι πηδούσανε στη θάλασσα σαν τα μπακακάρια, κι οι ντόπιοι μαζευτήκανε στην ακρογιαλιά και τους μαζεύανε μισοπνιγμένους.

II. Γ.Φ. Πιερίδης, «Ο Πορτοκαλόκηπος»

Όμως μετά την ταφή του Αρτέμη ήρτε η νύχτα κι ο κόσμος άρχισε διακριτικά, μ' ένα σφίξιμο χεριού, μ' ένα λόγο καλό, να φεύγει. Ώσπου, περασμένα μεσάνυχτα, οι δυο γερασμένοι γονιοί απόμειναν μόνοι, δίχως παραστεκόμενους στο σπαραγμό τους.

Ο Πετρήs ένιωσε τότε σαν να προσγειώθηκε στη γνώριμη περιοχή της καθημερινής ζωής. Γύρισε και κοίταξε τη μάννα, που καθόταν βουβή με διπλωμένες τις άχρηστες πια φτερούγες της στοργής της, κι ένιωσε πάλε κείνη την τρυφερότητα μεσ' στην καρδιά του και στις παλάμες του ένα μερμήγκισμα από συγκρατημένο χάδι.

Ύστερα κείνη, αποκαμωμένη, έγειρε τάχα να κοιμηθεί· κι ο Πετρήs, που δεν τότε χωρούσε ο τόπος, άνοιξε την πόρτα και βγήκε στο περβόλι.

Η ζωντανή παρουσία των δέντρων του, η γνύφιμη ανασεμιά τους κ άνω απ' την αστροφεγγιά, τότε παράσυραν όπως πάντα μέσα στη δικιά τους τροχιά.

Ήταν η γλυκύτετη ώρα, που προμηνάει τη χαραυγή. Ο γρύλος κεντούσε το κέντημα της τρίλλιας του πάνω στον πέπλο της σιωπής. Μια κότα φτεράκιασε μέσ' στο κοτέτσι. Από πέρα ακούστηκε μουκάνισμα βοδιού. Ύστερα ο ορίζοντας πήρε να ροδίζει κι ο Πετρήs πρόσεξε πως ο καιρός ήταν ξερός και ήσυχος. «Καιρός για θειάφισμα», σκέφτηκε· κι ο δουλευτής, που ξύπνησε μέσα του, συνδέοντας αυθόρμητα τη σκέψη με την πράξη, πήγε στην παράγκα όπου είχε συγυρισμένα τα σύνεργά του, πήρε το θειαφιστήρι κι αρχίνησε δουλειά.

Το θειαφιστήρι γέμισε τη σιωπή της ορθρινής ώρας μ' ένα παράξενο ήχο, που έμοιαζε σαν επίμονο και ρυθμικό αγκομαχητό ζωντανού κι ήταν σα να καλούσε τον ήλιο καθώς δυνάμωνε κι απλωνόταν το φως της αυγής για να δώσει στο καθετί ένα εξαίσιο νόημα.

Ερωτήσεις:

(α) Με βάση το απόσπασμα από το διήγημα του Ν. Κάσδαγλη «Σοροκάδα», να περιγράψετε και να αιτιολογήσετε τη συμπεριφορά των Ελλήνων νησιωτών στο άκουσμα της επίσκεψης του αμερικανικού πολεμικού πλοίου.

(μονάδες 4)

(β) Να παρουσιάσετε συγκριτικά τη σχέση ανθρώπου – φύσης, όπως αυτή φαίνεται στα αποσπάσματα από τα κείμενα «Σοροκάδα» και «Πορτοκαλόκηπος».

(μονάδες 6)

Δ3. Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο»

ΑΟΥΤΕΛ – ΑΟΥΤΟ ΕΛΕΚΤΡΙΚΑ

Ι. Στις δέκα έχει μια μικρή παύση – ένα τέταρτο. Οι κορδέλες σταματούνε. Μέσα στα τμήματα, με τα ροκανίδια, τα πλαστικά, τα σανίδια, και τα λοιπά, δεν επιτρέπεται – Ράουχεν φερμπότεν – έρχονται τώρα σε μας, εδώ στο διάδρομο, να καπνίσουν ένα τσιγάρο. Ο Μύλλερ, ο μαντράχαλος, αυτοί δεν έρχονται. Κ' η ξανθή δεν έρχεται – θα βιάζεται πάλι. Εγώ κι ο Τούρκος κ' εμείς στα κ' φώτσια μας, αυτός σκουπίζει συνέχεια το σβέρκο του. Τους κάνουμε τόπο, μερικοί κάθονται δίπλα μας. Οι άλλοι γυρίζουνε πάνω και κάτω, είναι σίγουρα αυτοί που δουλεύουνε καθιστοί – να ξεμουδιάσουνε λίγο. Η μικρή Σπανιόλα καπνίζει συνέχεια και δύο και τρία τσιγάρα, το 'να πάνω στ' άλλο, μέσα στο τέταρτο. Αυτή τη βλέπω και τις άλλες ώρες στο διάδρομο,

όλο ξεπορτίζει για να καπνίσει. Το ξέρει πως είμαι Ρωμιός, έρχεται δίπλα μου όπως πάω με το καρότσι μου, τρέχει πίσω μου σαν ένα γυφτάκι που ζητιανεύει, κάτι μου λέει. Δεν ξέρω τίποτα από τη γλώσσα τους μα καταλαβαίνω – μου λέει πως δε μπορεί, δε μπορεί. Εδώ τώρα δε λέει τίποτα. Κ' εμείς οι άλλοι το ίδιο – δε λέμε τίποτα – τι να πούμε; Ούτε ξερόμαστε. Να κανονίσουμε μεταξύ μας δεν έχουμε τίποτα, όλα τα κανονίζουν οι νόρμες – σωπαίνουμε.

Το τέταρτο πέρασε, οι κορδέλες μέσα ξανάρχισαν να περπατούνε – φεύγουν όλοι. Σηκωνόμαστε και μεις. Στο διάδρομο δεν ακούγεται τίποτα πάλι. Μονάχα στην άλλη την άκρη του, κοντά στα δύο τα τμήματα, άμα φτάσεις εκεί θα τ' ακούσεις τα σφυριά των μαραγκών πώς χτυπούνε μέσα τα μικρά καρφιά στα μαλακά σανίδια των κασονιών.

Τάκα-τάκα – τίποτ' άλλο.

Ο ΚΑΣΠΑΡ ΧΑΟΥΖΕΡ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΗ ΧΩΡΑ

II. Και σου λ'άω, λ'απόν, πως είμαι τέσσερα χρόνια φευγ'άος και τη νοσταλγία της πατρίδας, που λένε, ποτές δεν την είχα. Δεν την ξέρω πώς είναι. Φαίνεται δηλαδή πως εγώ δεν έχω πατρίδα, δεν την έχω στην πατρίδα μου την πατρίδα, όπως την έχουν αυτές οι ανόητες οι Σπανιόλες, οι δικιά μας που βασανίζονται με τη νοσταλγία της, ο Σκουρογιάννης ο φίλος μου με το μεγάλο Ντομπρίνοβο που μας λέει. Εγώ ποτέ δε γυρίζω στη Σούρπη, στο σταθμό των λεωφορείων που στεκόταν η Αναστασία και με περίμενε, στην πλατεία του Αλμουρού που βρισκότανε το σινεμά μας της Κυριακής, στο ξυλάδικο, στο μαγέρικο του Βόλου που πηγαίναμε με το Μάστορα, δεν συλλογίζομαι τον εαυτό μου μέσα σ' αυτά, δεν θέλω να ξαναπάω.

Είμαι, λοιπόν, ένας άνθρωπος που δεν έχει πατρίδα.

Ερωτήσεις:

- (α) Με βάση το πρώτο απόσπασμα, να παρουσιάσετε τις συνθήκες εργασίας και τις ανθρώπινες σχέσεις κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.
(μονάδες 4)
- (β) Πώς αντιμετωπίζει ο Κώστας και πώς ο Σκουρογιάννης το θέμα της επιστροφής στην πατρίδα, σύμφωνα με το δεύτερο απόσπασμα;
Πώς ερμηνεύετε τη στάση του καθενός;
(μονάδες 4)

--ΤΕΛΟΣ--

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ